

Barbara Techmańska

Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego
ORCID 0000-0002-0319-1776

Karol Sanojca

Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego
ORCID 0000-0001-8630-0589

Formy honorowania zasłużonych historyków związanych z Instytutem Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego

Forms of Honoring Distinguished Historians Associated with the Historical Institute of the University of Wrocław

The text presents various forms of honouring distinguished historians associated with the Institute of History of the University of Wrocław, reminding us that this is a tradition of several centuries. Among the most important and most frequently used forms is the issuing of jubilee books prepared by friends and alumni of the recipients, usually for round birthdays or work anniversaries. Scholars are also recognised by awarding them the highest academic title of doctor honoris causa. Another way of honouring, but also commemorating, distinguished scholars is to name lecture theatres and streets after them and to choose their names as patrons of student societies. In addition, state and departmental decorations are not so much a form of commemoration as a form of appreciation for contributions to science, research, the development of a particular field of knowledge and the education of young people. The range of ways of expressing appreciation, respect for achievements and maintaining the memory of a given figure is quite numerous. All of them are an expression of recognition of scientific activity, but also an appreciation of the ethical attitude and character traits of the honoured person.

Keywords: jubilee books, forms of honour, Historical Institute of the University of Wrocław, history of higher education

Słowa kluczowe: księgi jubileuszowe, formy honorowania, Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego, historia szkolnictwa wyższego

Tradycją uniwersytecką jest honorowanie wybitnych pracowników naukowych księgami jubileuszowymi. W ten sposób składa się podziękowanie zasłużonym dla instytucji pracownikom za to, że swoją działalnością naukową przyczynili się do rozwoju konkretnej jednostki czy dyscypliny. Jest to swego rodzaju wyraz uznania i szacunku dla dokonań naukowca obchodzącego jubileusz pracy lub rocznicę urodzin. Przedmiotem publikacji są zwykle dokonania uczonego, któremu poświęcona jest księga – jego prace i badania, które stanowią punkt wyjścia dla rozważań, komentarzy czy dyskusji innych twórców, specjalistów z danej dziedziny. Autorami dzieł darowanych w tego typu tomach są znakomici badacze, przyjaciele i współpracownicy czy wychowankowie jubilatów. Należy pamiętać, że wydawnictwami takimi obdarowywani byli (lub w nich wspominani) także wybitni działacze, politycy czy ludzie kultury¹. W okresie przedwojennym uhonorowano w ten sposób wielu wybitnych przedstawicieli świata nauki, m.in. Oswalda Balzera, Leona Pinińskiego, Władysława Abrahama czy Waclawa Sobieskiego². Na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, do którego przeszłości odwołuje się współczesny Uniwersytet Wrocławski, katalog wyróżnień był bardzo szeroki. Oprócz wspomnianych wyżej wydawnictw, naukowców honorowano okolicznościowymi medalami. Otrzymali je: Ludwik Finkel – za *Bibliografię historii Polski*, Oswald Balzer, Kazimierz Twardowski, Aleksander Brückner z okazji 75 rocznicy urodzin czy w 1935 r. polityk i profesor prawa rzymskiego Leon Piniński – z okazji 50-lecia pracy naukowej. Organizowano akademie „ku czci” (tak doceniono w 1928 r. Oswalda Balzera), uroczystości odnowienia dyplomu doktorskiego (Leona Pinińskiego w 1930 r.), wręczano dyplomy dla „profesorów honorowych” (tak uczczono w 1931 r. Stanisława Starzyńskiego, równocześnie z wydaniem okolicznościowej broszury), wręczano najwyższe odznaczenia państwowe (w 1921 r. Order Orła Białego otrzymał O. Balzer, a W. Abraham – Order Odrodzenia Polski)³.

Wydawnictwa, którymi honoruje się zasługi różnych podmiotów – towarzystw, organizacji, wydarzeń, ale też i osób powstają więc już od wielu lat i nadal cieszą się dużym zainteresowaniem. W katalogu NUKAT hasło „księga

¹ Przykłady XIX-wieczne: *Księga pamiątkowa jubileuszu J.I. Kraszewskiego 1879 roku*, Kraków 1881; *Księga pamiątkowa wspólnymi siłami spisana, najzacieńszemu Mistrzowi, profesorowi Doktorowi Medycyny Henrykowi Hoyerowi, w dwudziestopięcioletnią rocznicę mozołnej, a użytecznej pracy obchodzącemu w ofercie złożona przez wdzięcznych uczniów i przyjaciół Jego, współwłaścicieli gazety lekarskiej w Warszawie, dnia 20 grudnia r.p. 1884*, Warszawa 1884; *Księga Pamiątkowa na uczczenie setnej rocznicy urodzin Adama Mickiewicza (1798–1898)*, Warszawa 1898.

² *Księga pamiątkowa ku czci Oswalda Balzera*, t. 1–2, Lwów 1925; *Księga pamiątkowa ku czci Leona Pinińskiego*, t. 2, Lwów 1936; *Księga pamiątkowa ku czci Władysława Abrahama*, t. 1, Lwów 1930; *Księga pamiątkowa ku czci profesora dra Waclawa Sobieskiego*, t. 1, Kraków 1932.

³ A. Redzik, R. Duda, M. Mudryj, Ł.T. Sroka, W. Wojtkiewicz-Rok, J. Wołczański, A.K. Wróblewski, *Academia Militans. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, red. A. Redzik, Kraków 2015, s. 178–183.

pamiątkowa” ma 5685 wyszukiwania; „księga jubileuszowa” – 5824 wyszukiwania; „księga ku czci” – 84 wyszukiwania; „tom poświęcony pamięci” – 94 wyszukiwania; natomiast w Katalogu Biblioteki Narodowej: „księga pamiątkowa” – 19472; „księga jubileuszowa” 24900; księga ku czci – 1951; tom poświęcony pamięci – 137⁴. Księgi jubileuszowe to najpowszechniejsza forma honorowania wybitnych uczonych. Zdarzają się też inne formy upamiętniania, dotyczą one jednak zazwyczaj osób zmarłych⁵. Badacz staje się patronem parku, skweru, ulicy, instytucji, towarzystwa, koła naukowego czy sali wykładowej. Formą docenienia zasług konkretnej osoby jest także wyróżnienie jej poprzez nadanie odznaczenia państwowego.

W tekście uwagę skupiono na formach honorowania historyków, którzy całe swoje życie zawodowe, lub przynajmniej znaczną jego część, związali z Instytutem Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego (w tym też jednostkami organizacyjnymi, które poprzedziły jego powstanie). Uwzględniono również naukowców, którzy pracowali równolegle we wspomnianym miejscu oraz innym ośrodku naukowym lub po latach pracy zdecydowali się odejść, aby kontynuować pracę naukową na innej uczelni. Świadomie pominięto badaczy, którzy pracownikami „Szewskiej 49” nigdy nie byli, pracowali tam krótko lub tylko okazjonalnie prowadzili zajęcia dydaktyczne⁶. Wybór środowiska Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego w celu pokazania sposobu honorowania pracowników naukowych jest nieprzypadkowy. Skoncentrowane w tym miejscu środowisko historyczne od 1945 r. buduje swoją markę, a jego reprezentanci doceniani byli w różny sposób.

Instytut Historyczny jako odrębna jednostka uniwersytecka funkcjonuje od 1969 r., jednak środowisko polskich historyków we Wrocławiu działało znacznie wcześniej, w ramach nieformalnego Instytutu wchodzącego w skład Wydziału Humanistycznego, a później (od 1952 r.) Wydziału Filozoficzno-

⁴ Wyszukiwarka katalogu NUKAT oraz Katalog Biblioteki Narodowej [10.07.2023].

⁵ A. Zachariasz, *O upamiętnieniu miejsc, wydarzeń, osób i zwierząt w historycznych i współczesnych ogrodach i parkach*, „Architektura. Czasopismo Techniczne” 2012, z. 2–A, s. 51–70; L. Pyvovar, *Wartości utrwalone w nazwach ulic (na przykładzie Częstochowy i Humania)*, [w:] *Prace Aksjologiczne*, t. 3 *Język/Literatura/Kultura/Media, Dobro – Prawda – Piękno*, red. M. Kaczor, P. Kładoczny, Zielona Góra 2022, s. 117–134.

⁶ Lista osób przejściowo związanych z Instytutem Historycznym UWrocław jest długa. Często były to osoby związane z Wrocławiem incydentalnie, które tylko zaczynały tu swoją karierę naukową, by później przenieść się do innych ośrodków (Jarema Maciszewski, Ludwik Bazylow, Tadeusz Ładogórski, Marian Orzechowski). Niektórzy już jako profesorowie pracowali krótko (Kazimierz Popiołek, Karol Modzelewski) lub prowadzili seminaria, będąc zatrudnieni w innych jednostkach naukowych (Lech Leciejewicz, Julian Janczak). Uwzględnienie ich wszystkich w niniejszym tekście nie tylko nadmiernie powiększyłoby jego objętość, ale też zaciemniło kreślony obraz.

Historycznego⁷. Za organizatora wrocławskiego ośrodka historycznego uznaje się prof. Karola Maleczyńskiego⁸, który podobnie jak wiele osób zmuszonych do opuszczenia Lwowa (choćby inny historyk Kazimierz Majewski⁹) przeniósł się do Wrocławia. Prof. Maleczyński nie tylko starał się przygotować budynek (w niewielkim stopniu zniszczony działaniami wojennymi) przy ulicy Szewskiej 49 do rozpoczęcia zajęć (m.in. meblując go), ale wspólnie z chętnymi przyszłymi studentami zabezpieczał go przed grabieżą, jak i uczestniczył w pracach administracyjnych. Zdobył także pierwsze niewielkie środki finansowe na zakup polskich książek. Prace przygotowawcze trwały od 15 maja 1945 r.¹⁰ Udało się odzyskać część zbiorów przedwojennych, wywiezionych na prowincję (najwięcej dotyczących historii Śląska – oczywiście w języku niemieckim), także zbiór przezroczy dotyczących historii średniowiecza i nauk pomocniczych historii. Po przybyciu do Wrocławia m.in. Teofila Modelskiego¹¹ oraz Władysława Czaplńskiego¹² ukształtowała się pierwsza struktura ośrodka historycznego. Utworzono wówczas siedem katedr: Historii Starożytnej (kierownik Kazimierz Majewski), Historii Śląska (Karol Maleczyński), Historii Średniowiecznej (Teofil Modelski), Historii Słowiańszczyzny, przemianowanej później na Historii Polski Średniowiecznej (kierownik Stefan M. Kuczyński¹³), Historii Nowożytnej

⁷ Instytut Historyczny od 1988 r. wchodzi w skład Wydziału Nauk Historycznych i Pedagogicznych. Szerzej zob. M. Czaplński, *Wydział Filozoficzno-Historyczny, potem Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych, w latach 1970–1994*, [w:] *Między Lwowem a Wrocławiem. Księga jubileuszowa profesora Krystyna Matwijowskiego*, red. B. Rok, J. Maroń, Toruń 2006, s. 1019–1030.

⁸ Karol Maleczyński (1897–1968), przed II wojną światową profesor UJK we Lwowie, po II wojnie organizator i późniejszy dyrektor ośrodka historycznego na UW. Specjalizował się w badaniach okresu średniowiecza, szczególnie dziejów Śląska.

⁹ Kazimierz Majewski (1903–1981), archeolog, historyk. Wykształcenie zdobył na UJK we Lwowie. Przed wojną kierował katedrą starożytną na Uniwersytecie we Lwowie. Do Wrocławia przyjechał w 1945 r. Był profesorem na UW w latach 1945–1951, a następnie przeniósł się na Uniwersytet Warszawski.

¹⁰ F. Kącki, *Nauki historyczne we Wrocławiu* (przedruk z „Odry” z kwietnia 1946 r.), [w:] *Studia i materiały z dziejów Uniwersytetu Wrocławskiego*, t. 4, red. T. Suleja, Wrocław 2005, s. 96–98. Autor tekstu również w latach 1946–1947 pracował w katedrach historycznych. Także przybył ze Lwowa (na UJK był adiunktem w Zakładzie Historii Społecznej i Gospodarczej). Niestety, w lipcu 1947 r. został aresztowany za działalność w podziemiu niepodległościowym i skazany.

¹¹ Teofil Modelski (1881–1967), historyk i archiwista, kierownik Archiwum UJK i profesor tej uczelni. W 1946 r. przyjechał do Wrocławia. Był pierwszym dziekanem (1946–1950) Wydziału Humanistycznego, w ramach którego funkcjonowały katedry historyczne, oraz dyrektorem Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego (1950–1960).

¹² Władysław Czaplński (1905–1981), historyk nowożytny, zajmujący się przede wszystkim XVII w. Do Wrocławia przyjechał z Krakowa w 1946 r.

¹³ Stefan M. Kuczyński (1904–1985), historyk mediewista. Absolwent UW. Profesor nadzwyczajny UW (od 1946 r. kierownik Katedry Słowiańszczyzny Wschodniej). Karierę naukową kontynuował na Uniwersytecie Łódzkim (1954–1969; w latach 1957–1968 kierownik Katedry Średniowiecznej Europy Wschodniej) i Uniwersytecie Śląskim (1969–1982).

(kierownik Władysław Czapliński) i Historii Nowożytnej Polski (kierownik Henryk Wereszycki) oraz Historii Społecznej i Gospodarczej (kierownik Stefan Ingot¹⁴). Ta struktura kilkakrotnie podlegała zmianom. W 1952 r. przeprowadzono reorganizację, powołując dwie katedry: Katedrę Historii Polskiej zarządzaną przez Maleczyńskiego i Katedrę Historii Powszechnej zarządzaną przez Czaplińskiego. Od 1953 r. nie używano nazwy Instytut Historyczny, posługując się określeniem „katedry historyczne”. Na przełomie lat pięćdziesiątych i sześćdziesiątych w ramach postępującej specjalizacji powstała Katedra Historii Starożytnej, Katedra Historii Polski i Powszechnej do końca XV w., Katedra Historii Polski i Powszechnej XVI–XVIII w., Katedra Historii Polski i Powszechnej XIX i XX w., Katedra Historii Społecznej i Gospodarczej oraz Nauk Pomocniczych Historii i Archiwistyki. Kierownicy katedr utworzyli Komisję Historyczną, która podejmowała decyzje na temat kierunków studiów historycznych, ustalała kwestie rozkładu zajęć, itp. Z inicjatywy Maleczyńskiego zorganizowano również Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii, które do dziś działa prężnie w Instytucie Historycznym (jako oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego). Wraz z upływem lat zmieniali się zarówno kierownicy, jak i skład osobowy poszczególnych katedr. W 1969 r., z chwilą powstania Instytutu jako oficjalnej jednostki został on podzielony na zakłady i pracownie, zatrudniające łącznie 42 osoby¹⁵. Liczba pracowników stopniowo rosła i dekadę później wynosiła 52 osoby¹⁶. Współcześnie (stan na 30 czerwca 2023 r.) funkcjonuje w Instytucie 11 zakładów i 9 pracowni. Są to zarówno zakłady kierunkowe (Historii Starożytnej, Historii Polski i Powszechnej do końca XV w., Historii Polski i Powszechnej XVI–XVIII w., Historii XIX w., Historii Najnowszej), jak też problemowe (Historii Śląska, Historii Europy Wschodniej, Historii Gospodarczej, Dydaktyki Historii i Wiedzy o Społeczeństwie, Nauk Pomocniczych Historii, Historii Kultury Materialnej). Instytut zatrudnia 64 pracowników naukowo-badawczych: 20 profesorów zwyczajnych, 22 doktorów habilitowanych na stanowisku profesora UW, 2 doktorów habilitowanych oraz 20 doktorów¹⁷.

¹⁴ Stefan Ingot (1902–1994) historyk. Pracował na UJK we Lwowie. Po wojnie objął katedrę w Studium Spółdzielczym Wydziału Rolniczego UJ i zarazem we Wrocławiu rozpoczął organizowanie katedry społeczno-gospodarczej w IH UW. Od 1950 r. już na stałe związany z tym Instytutem.

¹⁵ *Skład osobowy i spis wykładów na rok akademicki 1969/1970. Uniwersytet Wrocławski im. B. Bieruta*, Wrocław 1969, s. 8–16.

¹⁶ *Skład osobowy na rok akademicki 1980/1981 według informacji na dzień 1 października 1980 r. Uniwersytet Wrocławski im. B. Bieruta*, Wrocław 1981, s. 46–48.

¹⁷ Krótka historia Instytutu oraz biogramy pracowników opracowane zostały na podstawie dokumentów zgromadzonych w Archiwum UW (protokoły Senatu i Rad Wydziałów oraz Akta personalne) oraz *Uniwersytet Wrocławski w latach 1945–1970. Księga Jubileuszowa*, red. W. Floryan, Wrocław 1970, s. 68–70.

Podjęmowane w zakładach i pracowniach Instytutu badania naukowe obejmują wszystkie epoki i dyscypliny – od historii starożytnej po dzieje współczesne. W pierwszych latach powojennych sporo miejsca poświęcano dziejom Śląska, co miało swoje uzasadnienie polityczne – starano się pokazać polską przeszłość Śląska i budować przywiązanie do nowego miejsca zamieszkania¹⁸. Do dzisiaj historia Śląska (już bez politycznych naleciałości) stanowi ważny obszar badawczy pracowników, a badania prowadzone wspólnie z historykami niemieckimi i czeskimi podkreślają wielonarodową historię regionu. Historycy starożytni w Instytucie specjalizowali się w studiach nad afrykańskimi prowincjami rzymskimi, osadnictwem rzymskim na terenach bałkańskich, demografią świata starożytnego, a ich obecne zainteresowania koncentrują się m.in. na biografistyce starożytnej czy seksualności starożytnej Grecji i Rzymu. Historycy wieków średnich poruszali nie tylko dzieje Polski, ale i problemy Słowiańszczyzny zachodniej, współpracując z archeologami i szczególnie wiele uwagi poświęcając wyjaśnianiu miejsca Śląska na styku różnych krajów, nacji i kręgów kulturowych. Dla specjalistów od czasów nowożytnych szczególnie istotne były studia nad dziejami polskiego parlamentaryzmu szlacheckiego, przy równoległe prowadzonych badaniach nad dziejami stosunków wyznaniowych i narodowościowych, sprawami obyczajowości i prawa na Śląsku¹⁹. Obecnie wzbogacono je o badania nad dziejami kobiet. Także osoby zajmujące się czasami najnowszych włączają się w nurt badań śląskoznawczych, rozważań o II i III Rzeczypospolitej²⁰, ale także swoje zainteresowania lokują wokół dziejów USA, Izraela, Szwecji, Niemiec, Europy Wschodniej (w tym historii polskiego uchodźstwa, emigracji oraz edukacji)²¹. Specjalnością wrocławskiego środowiska historyków od wielu lat stały się badania dziejów polskiej myśli politycznej w XIX i XX w. oraz funkcjonowania stereotypów etnicznych. Prowadzone są badania nad dziejami chłopstwa, przemianami demograficznymi

¹⁸ Zob. W. Wrzesiński, *Wrocławskie środowisko naukowe 1945–1977*, [w:] *Między Królewcem, Warszawą, Berlinem a Londynem. Studia i szkice z dziejów XX wieku*, t. 4, red. W. Wrzesiński, Toruń, 2004, s. 460–475; M. Czapliński, *Badania śląskie Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego (1945–2013)*, [w:] *Śląska republika uczonych*, t. 6, red. M. Hałub, A. Mańko-Matysiak, Wrocław 2014, s. 365–402.

¹⁹ K. Matwijowski, *Badania nad historią nowożytną we wrocławskim ośrodku historycznym*, [w:] *Ustrój – polityka – kultura. Studia ofiarowane Profesor Stefanii Ochmann-Stanisławskiej*, red. J. Maroń, R. Kołodziej, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 3394, Historia 184, Wrocław 2011, s. 25–37.

²⁰ W. Suleja, *Historycy dziejów najnowszych w powojennym Wrocławiu*, [w:] *Nauka w powojennym Wrocławiu 1945–2015. W 70. rocznicę powstania środowiska naukowego we Wrocławiu*, red. W. Kucharski, K. Bock-Matuszyk, G. Strauchold, Wrocław 2015, s. 357–362.

²¹ G. Hryciuk, *Wrocławskie badania wschodnie. Wstępna charakterystyka kierunków i obszarów zainteresowań*, [w:] *Nauka w powojennym Wrocławiu 1945–2015. W 70. rocznicę powstania środowiska naukowego we Wrocławiu*, s. 373–388.

i gospodarką w okresie wojny²². Realizowane są też prace z zakresu dydaktyki historii i wiedzy o społeczeństwie oraz historii w przestrzeni publicznej. Warto podkreślić, że często „wymykają się one poza granice określonej epoki”, nabierając charakteru inter- lub multidyscyplinarnego²³. Obecnie w Instytucie wydawanych jest kilka czasopism, a wśród nich najbardziej znany i ukazujący się od 1946 r. „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka”²⁴.

Zwyczaj honorowania zasłużonych pracowników Instytutu Historycznego UWrocław podtrzymywany jest już od wielu lat²⁵. Zdecydowana większość ksiąg jubileuszowych przygotowywana jest i wręczana w macierzystym Instytucie. Do 2022 r. opublikowano ponad 50 takich wydawnictw²⁶. Pierwszą księgę zadedykowano w 1964 r. prof. Karolowi Maleczyńskiemu. W kolejnych latach wydawano ich po kilka na dekadę, natomiast od początku XXI w. ukazało się ich blisko 30. Niektórzy długoletni pracownicy kilkakrotnie zostali w ten sposób wyróżnieni (aż pięciokrotnie Władysław Czapliński, czterokrotnie Adam Galos²⁷, trzykrotnie Stefan Inglot, Krystyn Matwijowski²⁸ i Wojciech Wrze-

²² Zob. E. Kościk, *60 lat badań gospodarczych w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego*, [w:] *Spółczesność i gospodarka w badaniach historycznych – dokonania i perspektywy. W 60-lecie polskich badań statystycznych i gospodarczych na Dolnym Śląsku*, red. idem, T. Głowiński, Wrocław 2006, s. 72–79; idem, *Historia gospodarcza na Uniwersytecie Wrocławskim w latach 1945–2014*, [w:] *Nauka w powojennym Wrocławiu 1945–2015. W 70. rocznicę powstania środowiska naukowego we Wrocławiu*, s. 363–371; idem, „Wrocławskie Spotkania z Historią Gospodarczą” próbą ożywienia badań historycznych nad gospodarką i społeczeństwem, [w:] *Przegląd badań nad historią gospodarczą w XXI wieku*, red. R. Matera, A. Pieczewski, Łódź 2011, s. 39–44.

²³ S. Rosik, *Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego (badania naukowe w ostatnich latach)*, „Przegląd Historyczny” 2004, t. 95, nr 4, s. 547–557.

²⁴ Czasopismo ukazywało się początkowo jako półrocznik pt. „Sobótka”, a od 1957 r. pod obecnym tytułem jako kwartalnik. Do 2018 r. pismo było wydawane przez Wrocławskie Towarzystwo Miłośników Historii, wrocławski oddział Polskiego Towarzystwa Historycznego, natomiast w 2019 r. zostało przejęte przez Instytut Historyczny UWrocław. Od początku istnienia dominowały publikacje poświęcone badaniom nad dziejami Śląska oraz krain sąsiednich, ale współcześnie łamy otwiera również na szerszą tematykę. <https://sobotka.uni.wroc.pl/index.php/sobotka> [02.07.2023].

²⁵ Pełny wykaz ksiąg znajduje się w zamieszczonym na końcu tekstu Aneksie.

²⁶ Wydanie dwóch kolejnych ksiąg, dedykowanych prof. Jerzemu Maroniowi i Markowi Derwichowi, planowane jest na 2023 r.

²⁷ Adam Galos (1924–2013), historyk, znawca dziejów Niemiec, stosunków polsko-niemieckich, zaboru pruskiego i Galicji. Od 1946 r. pracownik IH UWrocław, przez całe życie zawodowe związany z tą instytucją. Był pierwszym dyrektorem Instytutu Historycznego, kiedy ten stał się odrębną jednostką w 1969 r.

²⁸ Krystyn Matwijowski (1936–2017), historyk specjalizujący się w historii nowożytnej. Nauczyciel akademicki związany z UWrocław (długoletni kierownik Zakładu Historii Polski i Powszechnej XVI i XVIII w. w IH). Pełnił funkcję dyrektora Instytutu Historycznego, prodziekana i dziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego. Wypromował 12 doktorów, spośród których kilkoro zostało profesorami: Bogdan Rok, Marek Szwaba, Jerzy Maroń, Wojciech Biliński, Gabriela Wąs, Krzysztof Sychowicz.

siński²⁹, a dwukrotnie Lech Tyszkiewicz³⁰, Józef Leszczyński³¹ i Józef Gierowski³²). Zwykle obdarowywano w ten sposób osoby z okazji „okrągłych” – 60, 65, 70, 75 rocznic urodzin, nielicznych uczczono z okazji 80 i 85 rocznic urodzin. Często urodziny były zbieżne z okrągłymi jubileuszami pracy zawodowej. Powstanie jednej książki poświęconej Grażynie Pańko³³ wiązało się nie tylko z 40-leciem pracy jubilatki, ale także powstaniem Zakładu Dydaktyki Historii, w którym była ona zatrudniona od momentu jego powstania. Dwie książki poświęcono Karolowi Fiedorowi³⁴, twórcy tego zakładu, choć obie wydane zostały już po jego przeniesieniu się na Wydział Nauk Społecznych UW. Część wydawnictw miała charakter monograficzny, ośmiokrotnie poświęcano wyróżnianym poszczególne numery „Śląskiego Kwartalnika Historycznego Sobótka”, a jedenastokrotnie książki wydawano w ramach serii wydawniczej *Acta Universitatis Wratislaviensis*. Przeważnie publikowano je we Wrocławiu, ale 12 książek wydano też w innych miastach (w Warszawie, Krakowie, Toruniu i Zielonej Górze). Często miało to związek z faktem, że jubilaci związani byli naukowo z różnymi ośrodkami lub w tych ośrodkach pracowali ich uczniowie, wychowankowie. Kilka książek wydano pośmiertnie. Trzy z nich (poświęcone Wacławowi Korcie³⁵, Tadeuszowi Kotuli³⁶ i Władysławowi Czaplńskiemu) były swego rodzaju upamiętnieniem „mistrzów” przez wychowanków i pracowników.

²⁹ Wojciech Wrzesiński (1934–2013), historyk specjalizujący się w historii myśli politycznej, historii najnowszej oraz historii politycznej XIX–XX w., nauczyciel akademicki związany z UW i rektor tej uczelni w latach 1990–1995.

³⁰ Lech Tyszkiewicz (1931–2017), historyk mediewista specjalizujący się w historii powszechnej wczesnego średniowiecza. Nauczyciel akademicki, od 1958 r. związany z UW. Wieloletni kierownik Zakładu Historii Polski i Powszechnej do końca XV w. w IH UW (1979–2001).

³¹ Józef Leszczyński (1930–1975), historyk specjalizujący się w historii nowożytnej, społeczno-gospodarczej i historii Śląska. Naukowo i dydaktycznie związany z UW – pracował w Zakładzie Historii Śląska i w Zakładzie Historii Polskiej i Powszechnej XVI–XVIII w.

³² Józef Gierowski (1922–2006), historyk specjalizujący się w historii nowożytnej. Naukowo i dydaktycznie związany z IH UW (1946–1977), PAN i Instytutem Historii UJ w Krakowie. Prorektor UW (1958–1961) i rektor UJ.

³³ Grażyna Pańko (ur. 1948), historyk specjalizująca się w dydaktyce historii, historii szkolnictwa, historii XX w., stereotypach etnicznych oraz stosunkach polsko-czechosłowackich w okresie międzywojennym. Kierownik Zakładu Dydaktyki Historii i WOS w IH UW w latach 1986–2019.

³⁴ Karol Fiedor (1927–2010), historyk i politolog specjalizujący się w najnowszej historii Polski i Niemiec. Od 1963 r. związany z IH UW, pierwszy kierownik Zakładu Dydaktyki Historii. W 1979 r. przeszedł do Instytutu Nauk Politycznych UW.

³⁵ Wacław Korta (1919–1999), historyk specjalizujący się w historii średniowiecza i w naukach pomocniczych historii, naukowo związany od 1950 r. z IH UW. Od 1968 r. kierownik Zakładu Nauk Pomocniczych Historii i Archiwistyki.

³⁶ Tadeusz Kotula (1923–2007), historyk specjalizujący się w historii starożytnej. Kierownik Zakładu Historii Starożytnej w IH UW w latach 1987–1993.

Dwie kolejne (poświęcone Józefowi Leszczyńskiemu i Zbigniewowi Frasowi³⁷) dodatkowo uczczeniem tych, którzy odeszli przedwcześnie w wieku 44 i 46 lat (Leszczyński – księga w 60 rocznicę urodzin i 15 rocznicę śmierci i Fras – w 50 rocznicę urodzin). Swoistą formą upamiętnienia historyka było poświęcenie książki Stefanii Ochman-Staniszewskiej³⁸ na temat sejmiku koronacyjnego Jana Kazimierza „Pamięci Prof. dr. Józefa Leszczyńskiego”³⁹. Specyficzną formą uhonorowania historyka było zamieszczenie poświęconej mu noty biograficznej w dziele stanowiącym zwieńczenie jego działalności naukowej. Tak stało się w obszernym tomie *Corpus Caesarianum*, we wstępie którego Wiesław Suder przedstawił sylwetkę i zasługi autora opracowania i tłumacza, prof. Eugeniusza Konika⁴⁰. Warto też wspomnieć, że formą pośmiertnego upamiętnienia i przypomnienia zasług konkretnej osoby są poświęcone jej informacje podawane podczas posiedzeń rad instytutu i wydziału (z tradycyjną „minutą ciszy”)⁴¹, a także nekrologi i informacje biograficzne publikowane na stronach instytucji lub kartach czasopism⁴², a współcześnie także w instytutowych mediach społecznościowych. W połowie 2023 r. pracownicy Instytutu pożegnali dwoje byłych pracowników: prof. Kazimierza Bobowskiego⁴³ i dr Annę Skowrońską⁴⁴.

Nie zawsze księgami honorowani byli profesorowie, samodzielni pracownicy nauki. W przypadku Instytutu Historycznego możemy mówić o dwóch

³⁷ Zbigniew Fras (1952–1998), historyk specjalizujący się w historii XIX w. (zwłaszcza Galicji i Śląska) oraz myśli politycznej. Nauczyciel akademicki na Akademii Ekonomicznej, w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Olsztynie, a od 1984 r. w IH UW.

³⁸ Stefania Ochman-Staniszevska (ur. 1940), historyk, jej zainteresowania naukowe koncentrują się wokół ustroju politycznego I Rzeczypospolitej, kultury politycznej szlachty i edytorstwa źródeł. Kierownik Zakładu Historii Polski i Powszechnej XVI–XVIII w. w IH UW.

³⁹ S. Ochman, *Sejm koronacyjny Jana Kazimierza w 1649 r.*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 705, Historia 45, Wrocław 1985.

⁴⁰ W. Suder, *Profesor Eugeniusz Konik. Nota biograficzna*, [w:] *Corpus Caesarianum*, tłum., oprac. E. Konik, W. Nowosielska, Wrocław 2003 (wyd. 2, 2006).

⁴¹ Np. trzy tygodnie po śmierci J. Leszczyńskiego (zm. 12.05.1975) podczas posiedzenia Rady Wydziału Filozoficzno-Historycznego 7.06.1975 r. wygłoszono okolicznościowe wystąpienia.

⁴² Np. K. Matwijowski, *Władysław Eugeniusz Czaplinski 5 X 1905 – 17 VIII 1981*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1982, nr 1, s. 143–148.

⁴³ Kazimierz Bobowski (1939–1923), długoletni pracownik IH UW (1962–2000). Wybitny historyk specjalizujący się w historii Śląska, naukach pomocniczych historii, zwłaszcza dyplomatyce i paleografii.

⁴⁴ Anna Skowrońska (1927–2023), po studiach historycznych na Wydziale Filozoficzno-Historycznym UW została w 1952 r. zatrudniona w charakterze zastępcy asystenta przy Katedrze Historii Polskiej w IH. Od 1964 r. adiunkt przy Katedrze Nauk Pomocniczych Historii i Archiwistyki. Specjalizowała się w naukach pomocniczych historii i w edytorstwie śląskich źródeł średnio-wiecznych.

takich osobach: Józefie Puciłowskim⁴⁵ i Adolfie Juzwencie⁴⁶. Obie postacie zajmują miejsce szczególne. Pierwszy, zanim został ojcem dominikaninem (pełnił nawet funkcję wikariusza generalnego na Węgrzech) ukończył studia historyczne, obronił doktorat i 10 lat pracował w Bibliotece Instytutu Historycznego (ostatnie lata kierując nią). Działał w Klubie Inteligencji Katolickiej, był związany z opozycją antykomunistyczną. Jego działalność publicystyczna i kaznodziejska dotyczyła ważnych kwestii moralnych. Księga stanowiła próbę docenienia go za całokształt działalności. Adolf Juzwenko z kolei po kilkunastoletniej pracy w Instytucie Historycznym został dyrektorem Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Pełnił tę funkcję ponad 30 lat i bezsprzecznie zasługi położone w dziedzinie kultury uczyniły z niego postać rozpoznawalną. Księga powstała w Ossolineum, niemniej zaangażowani w jej powstanie byli także przyjaciele, koledzy, współpracownicy z Instytutu Historycznego. Swoje wspomnienie ze spotkania z Juzwenką umieścił w księdze ówczesny prezydent Wrocławia, Rafał Dutkiewicz. Prawie we wszystkich pozycjach wydanych jako dzieła samoistne umieszczono fotografie osób, którym dedykowane są publikacje. Brakuje ich tylko w sześciu tomach. Dominują zdjęcia oficjalne (najczęściej obdarowany sfotografowany jest w swoim gabinecie na tle książek), choć zdarzają się też fotografie z oficjalnych uroczystości (np. Edward Czapiewski⁴⁷ przedstawiony jest w momencie odbierania profesury zwyczajnej, a Wojciech Wrzesiński podczas oficjalnych spotkań, kiedy pełnił funkcję rektora). Dwa wydawnictwa: na 40-lecie pracy prof. A. Galosa i poświęcone J. Puciłowskiemu, zawierają karykatury wyróżnionych. Zdjęcia jubilatów „po godzinach”, podczas różnych form aktywności i działalności pozanaukowej występują w trzech księgach: Mieczysława Patera, Wojciecha Wrzesińskiego i Grzegorza Straucholda⁴⁸. Ostatni

⁴⁵ Józef Puciłowski (ur. 1939), dominikanin, historyk (także historyk Kościoła), dr nauk humanistycznych, publicysta. Urodzony w rodzinie polsko-węgierskiej. Absolwent UW. Pracownik Biblioteki Uniwersyteckiej od 1964 r., od 1971 r. zatrudniony jako pracownik Biblioteki IH, a następnie jej kierownik. Działacz Klubu Inteligencji Katolickiej. W 1981 r. wstąpił do zakonu dominikanów, w 1986 r. złożył śluby wieczyste. Wikariusz generalny dominikanów na Węgrzech (1996–2004).

⁴⁶ Adolf Juzwenko (ur. 1939), historyk, dr nauk humanistycznych. W latach 1961–1990 pracownik naukowo-dydaktyczny IH UW. Ponad 30 lat pełnił funkcję dyrektora Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (1990–2022).

⁴⁷ Edward Czapiewski (ur. 1946), historyk, profesor nauk humanistycznych, działacz opozycyjny w okresie PRL i samorządowy w III RP. Wykładowca akademicki, w latach 1972–2006 związany z IH UW. W 2006 r. objął profesurę w Dolnośląskiej Szkole Wyższej.

⁴⁸ Grzegorz Strauchold (ur. 1958), historyk specjalizujący się w geografii historycznej, historii myśli politycznej, historii najnowszej (zwłaszcza Ziemi Zachodnich) oraz regionalistyce. Nauczyciel akademicki związany od 1982 r. z IH UW. Kierownik Pracowni Atlasu Historycznego i Zakładu Historii Najnowszej.

z wymienionych doczekał się też nieco mniej formalnych wspomnień dotyczących pozauniwersyteckiej działalności („Ten niesforny Grzegorz Strauchold” i „Grzesiek Strauchold jako harcerz”). Praca dedykowana Edwardowi Czapiewskiemu zawiera natomiast *Laudację*, która odwołuje się do jego działalności politycznej, samorządowej. Natomiast w księdze Rościława Żerelika⁴⁹ znalazł się wiersz mu poświęcony, a napisany przez prezesa Polskiego Towarzystwa Historycznego, prof. Krzysztofa Mikulskiego. W ok. połowie prac zamieszczona została *Tabula gratulatoria* – pojawia się ona częściej we współczesnych niż najwcześniejszych wydanych księgach. Stałym elementem są również zamieszczane w księdze bibliografie prac nagradzanego. Jeśli ukazało się kilka ksiąg, bibliografia obejmuje tylko okres następujący po wcześniejszych zestawieniach.

Redaktorami tomów są najczęściej przyjaciele, współpracownicy, uczniowie i wychowankowie. Oni też zwykle piszą wspomnienia, charakteryzując jubilata w słowie wstępnym lub odrębnym tekście. Nie sposób jest odwołać się do wszystkich tych komemoracji, ale wskazują one często na te cechy charakteru obdarowanego, dla których chciano go uczcić, a w przypadku zmarłych nie pozwolić zapomnieć. Sybilla Bidwell charakteryzując Władysława Czaplińskiego, pisała, że „relacje mistrz-uczeń uważał za jedną z podstaw zasad życia wyższych uczelni. Od wychowawcy młodzieży wymagał dużo. Osoby, które zmieniały poglądy w zależności od politycznych nacisków, nie powinny jego zdaniem nauczać. Naukowcom, którzy nie opiekowali się swymi uczniami i wykorzystywali ich pracę bez uhonorowania autorstwa – odmawiał miana mistrza. [...] Był przekonany, że mistrz jest drogowskazem moralnym w trudnych sytuacjach. [...] uważał, że o pozycji (statusie) mistrza decyduje nie tylko obszerny dorobek naukowy, ale także wysoki poziom nauczania”⁵⁰. Wychowankowie Kazimierza Bobowskiego pamiętali, że „swoich uczniów darzył ogromną życzliwością, zawsze gotów służyć radą i pomocą, stwarzał dogodny klimat dla ich pracy naukowej”⁵¹. A osoby, które znały przedwcześnie zmarłego Zbigniewa Frasa nie mogą nie zgodzić się ze stwierdzeniem, że „promieniował wewnętrzną ra-

⁴⁹ Rościława Żerelik (ur. 1956), historyk specjalizujący się w historii średniowiecza, naukach pomocniczych historii, historii Śląska. W latach 1980–1986 pracownik Archiwum Państwowego we Wrocławiu. W 1986 r. rozpoczął pracę w Zakładzie Nauk Pomocniczych Historii i Archiwistyki IH UW, w którym obecnie (2023) pełni funkcję kierownika. W latach 1999–2002 pełnił funkcję prorektora do spraw studenckich UW, a od 2005 do 2020 r. był dyrektorem Instytutu.

⁵⁰ A.S. Bidwell, *Nauczyciel, przewodnik czyli mistrz. W świetle źródeł z Archiwum Profesora Władysława Czaplińskiego (1905–1981)*, [w:] *Polska leży na Zachodzie. Studia z dziejów Polski i Europy dedykowane pani profesor Teresie Kulak*, red. W. Wrzesiński, M. Masnyk, K. Kawalec, Toruń 2011, s. 737–745.

⁵¹ *Scriptura, diploma, sigillum. Prace ofiarowane Profesorowi Kazimierzowi Bobowskiemu*, red. J. Zdrenka, J. Karczevska, Zielona Góra 2009, s. 8.

dością życia. Po prostu świecił⁵². Dla wielu osób prof. Krystyn Matwijowski pozostanie natomiast uosobieniem kultury i elegancji.

Przygotowanie księgi pamiątkowej związane było zawsze z określoną uroczystością. Najczęściej wieńczyło dzieło wręczenie tomu obdarowanemu, ale w kilku przypadkach było odwrotnie – organizowano konferencje naukowe, a ich pokłosiem była publikacja jubileuszowa. I tak, o dokonaniach prof. Władysława Czaplńskiego dyskutowano na konferencji zorganizowanej we Wrocławiu 24 kwietnia 1982 r., a rezultaty ogłoszono w wydanej dwa lata później książce⁵³. Dodatkową formą upowszechnienia tego wydarzenia były publikowane sprawozdania pokonferencyjne⁵⁴. Także we Wrocławiu zorganizowano konferencję poświęconą nie jednej osobie, a zbiorowości uczonych, którzy w swoim życiorysie mieli etap lwowski i wrocławski: 15 grudnia 1995 r. pt. *Ludzie Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie i Uniwersytetu Wrocławskiego*. Materiały z tego wydarzenia, pod redakcją K. Matwijowskiego, zostały opublikowane na łamach „Śląskiego Kwartalnika Historycznego Sobótka”⁵⁵. Były tam także biografie historyków, którym poświęcono księgi pamiątkowe (Mariana Haisiga⁵⁶, Stefana Inglota, Ewy Maleczyńskiej⁵⁷, Karola Maleczyńskiego, Henryka Wereszyckiego⁵⁸). Podobnie bohaterem zbiorowym była grupa historyków, których dokonania scharakteryzowano podczas konferencji 23–24 listopada 2006 r.

⁵² K. Uściński, *Zbigniew Fras – historyk średniego pokolenia ale nowej generacji*, [w:] *Od Franciszka Józefa do małych ojczyzn. Tom poświęcony pamięci Zbigniewa Frasa*, red. M. Górny, Wrocław 2002, s. 291–299.

⁵³ *Władysław Czaplński jako uczyony i wychowawca*, red. K. Matwijowski, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 732, Historia 48, Wrocław 1984.

⁵⁴ S. Ochman, *Konferencja naukowa poświęcona pamięci Władysława Czaplńskiego*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1982, t. 24, z. 2, s. 257; B. Rok, *Konferencja naukowa poświęcona profesorowi Władysławowi Czaplńskiemu jako uczonemu i wychowawcy*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1982, nr 1–2, s. 141.

⁵⁵ *Ludzie Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie i Uniwersytetu Wrocławskiego*, red. K. Matwijowski, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1997, t. 52, nr 3–4, s. 241–350.

⁵⁶ Marian Haisig (1908–1996), historyk, sfragistyk, heraldyk i numizmatyk. Pracownik naukowy UWŕ zatrudniony w latach 1946–1951 w Katedrze Historii Średniowiecznej Powszechnej, a w latach 1957–1978 w Katedrze Historii Gospodarczej i Społecznej.

⁵⁷ Ewa Maleczyńska (1900–1972), historyk, mediewistka, dydaktyk historii. Asystentka w Katedrze Historii Polski na UJK we Lwowie (1921–1923), nauczycielka lwowskich gimnazjów. Od 1934 r. wykładała na Uniwersytecie Lwowskim dydaktykę historii i była przewodniczącą sekcji dydaktycznej PTH. Do Wrocławia przyjechała w 1946 r. Związana z UWŕ. Była wieloletnią kierowniczką Katedry Historii Polski i Powszechnej do XV w. w IH. Aktywny członek PPS, a później PZPR.

⁵⁸ Henryk Wereszycki (1898–1990), historyk specjalizujący się w dziejach Polski porozbiorowej, historii dyplomacji europejskiej w XIX w. i monarchii habsburskiej. Absolwent UJK we Lwowie, asystent prof. Adama Szelągowskiego. Od 1947 r. wykładowca UWŕ, a od 1956 r. UJ w Zakładzie Historii Zachodniej XIX w.

Spoleczeństwo i gospodarka w badaniach historycznych. Dokonania i perspektywy. W 60-lecie polskich badań statystycznych i gospodarczych na Dolnym Śląsku, której organizatorami byli Zakład Historii Gospodarczej, Demografii i Statystyki Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego oraz Katedra Historii Gospodarczej Akademii Ekonomicznej⁵⁹.

Inną formą docenienia naukowców było prestiżowe członkostwo w pracach Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, a zwłaszcza przyznanie tytułu członka honorowego tej organizacji. Towarzystwo powstało 10 czerwca 1946 r., a prezesem został Stanisław Kulczyński. Na zebraniu inauguracyjnym, w którym uczestniczyło 31 osób obecni byli wiceministrowie (oświaty oraz kultury i sztuki), a także wojewoda wrocławski. W pierwszym zarządzie Towarzystwa znalazł się Karol Maleczyński. Członkami-historykami w 1946 r. byli Ewa Maleczyńska, Kazimierz Majewski, Teofil Modelski. W kolejnych latach dołączyli m.in. Władysław Czaplński, Henryk Wereszycki, Stefan Ingot, Adam Galos, Roman Heck, Eugeniusz Konik, Waclaw Korta, Tadeusz Kotula, Krystyn Matwijowski, Wojciech Wrzesiński, Lech Leciejewicz, Zbigniew Kwaśny. Statutowym celem WTN było (i jest nadal) popieranie rozwoju nauki polskiej i ruchu naukowego⁶⁰, popularyzacja badań i działalność wydawnicza⁶¹. Współcześnie Towarzystwo liczy ponad 250 członków⁶². Status członka honorowego mogą uzyskać jedynie „wybitni badacze”, osoby zasłużone dla Towarzystwa. W 1976 r. godność tę przyznano dwóm historykom: Władysławowi Czaplńskiemu oraz Stefanowi Ingotowi. W późniejszym czasie tylko dwóch kolejnych historyków związanych z Instytutem Historycznym dostąpiło tego zaszczytu – w 2001 r. Adam Galos i dziesięć lat później, w 2011 r., Krystyn Matwijowski.

Formą nie tyle upamiętnienia, co docenienia zasług i uhonorowania pracowników naukowych za wkład w naukę polską, badania, rozwój konkretnej dziedziny wiedzy, ale także w kształcenie młodzieży były przyznawane odznaczenia państwowe i resortowe (częstą formułą uzasadniającą nadanie wyróżnienia było określenie: „za wybitne zasługi w pracy naukowej i dydaktycznej”). Zwykle o ich nadanie występował rektor uczelni (na wniosek dyrektora, bezpośrednich przełożonych potencjalnego nagrodzonego czy związków zawodowych). Wszyscy długoletni pracownicy uhonorowani księgami otrzymali takie odznaczenia. Jedynie tytułem przykładu wymienić tu można niepełny ich zestaw. Złotym Krzyżem Zasługi odznaczono Władysława Czaplńskiego (1951),

⁵⁹ Zob. przyp. 22.

⁶⁰ *Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego*, t. 1, red. B. Olszewicz, B. Knaster, Wrocław 1947, s. 54–63.

⁶¹ Historia Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego – <https://wtw.wroclaw.pl/historia/> [28.09.2023].

⁶² Ibidem.

Stanisława Ciesielskiego⁶³ (2004), Mariana Haisiga (posiadał również Złoty Medal Uniwersytetu Wrocławskiego), Mieczysława Patera⁶⁴, Lecha Tyszkiewicza. Złoty (1966) i Srebrny Krzyż zasługi posiadał Henryk Zieliński⁶⁵. Prof. Zieliński otrzymał także Medal Komisji Edukacji Narodowej oraz Krzyż Kawalerski Polonia Restituta (przyznany 25 września 1973 r.) i Medal 10-lecia PRL. Dodatkowo posiadał odznaczenia lokalne: Odznakę Budowniczego Wrocławia, Złotą Odznakę Zasłużonego dla Województwa Katowickiego oraz Złotą Odznakę i Złoty Medal U Wrocławskiego oraz Złotą Odznakę Związku Nauczycielstwa Polskiego. Srebrnym Krzyżem odznaczono Romualda Gellesa⁶⁶, Józefa Gierowskiego (1954). Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski odznaczono Mariana Haisiga, Adama Galosa (1993), Tadeusza Kotulę (1994). Krzyżem Kawalerskim (2003) i Krzyżem Oficerskim (2011) Orderu Odrodzenia Polski odznaczono też Stefanię Ochman-Staniszewską. Krzyż Kawalerski posiadał także Mieczysław Pater i Lech Tyszkiewicz. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski otrzymał Romuald Gelles (2001). Ten ostatni jako były rektor Uniwersytetu Wrocławskiego otrzymał odznaczenia miejskie i akademickie w pewnej mierze ze względu na pełnioną funkcję: Zasłużonego Działacza Kultury, Zasłużonego dla Miasta Wrocławia i Województwa Wrocławskiego, Złotą Odznakę Miłośników Wrocławia, Złotą Odznakę Akademickiego Związku Sportowego. Ma również odznaczenie resortowe, czyli Medal KEN oraz, w związku z badaniami nad krajami niemieckojęzycznymi, Krzyż Komandorski I Klasy Odznaki Honorowej za Zasługi dla Republiki Austrii (2002). Zbigniew Kwaśny wiosną 2022 r. uhonorowany został medalem Polskiego Towarzystwa Historii Gospodarczej.

Najwięcej odznaczeń z grona profesorskiego Instytutu Historycznego (należy jednak pamiętać, że jego kariera w dużej mierze była także związana z Uniwersytetem Jagiellońskim) miał na swoim koncie prof. Józef Andrzej Gierowski, m.in. Srebrny Krzyż Zasługi (1954), Medal 10-lecia Polski Ludowej (1955), Medal Komisji Edukacji Narodowej (1976), Krzyż Komandorski

⁶³ Stanisław Ciesielski (1954–2020), historyk specjalizujący się w historii polskiej myśli politycznej, przymusowych deportacjach polskiej ludności cywilnej w głąb ZSRR i jej losów. Związany z IH UW r (1978–2020).

⁶⁴ Mieczysław Pater (1927–2017), historyk specjalizujący się w historii Niemiec, historii Polski i powszechnej XIX i XX w. oraz historii Śląska. Związany od 1953 r. z UW r – był kierownikiem Zakładu Historii Śląska (1981–1998) w IH.

⁶⁵ Henryk Zieliński (1920–1981), historyk specjalizujący się w historii XIX i XX w. i historii myśli politycznej tego okresu. Od 1949 r. związany zawodowo z UW r (z przerwą na początku lat siedemdziesiątych, kiedy pracował na Uniwersytecie Śląskim).

⁶⁶ Romuald Gelles (ur. 1941) historyk specjalizujący się w historii najnowszej, historii Niemiec. Pracował w Zakładzie Dydaktyki Historii IH UW r, a następnie w Instytucie Politologii na tej uczelni. W latach 1999–2002 był rektorem UW r.

(Commendatore) Orderu Zasługi Republiki Włoskiej (1986), Krzyż Armii Krajowej (1994), Medal „Zasłużony dla Tolerancji” (1999), Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (1999), Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski oraz nagrodę Stołecznego Królewskiego Miasta Krakowa (grudzień 2005). Także Adolf Juzwenko ma na swoim koncie liczne odznaczenia państwowe, resortowe i nagrody. Wszystkie jednak otrzymał już jako dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, a nie jako pracownik naukowy Instytutu Historycznego. W 1989 r. został odznaczony przez prezydenta RP na uchodźstwie Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. W 1993 r. otrzymał Złoty Krzyż Zasługi, w listopadzie 2007 r. Złoty Medal „Zasłużony Kulturze Gloria Artis”, w 2006 r. Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Postanowieniem Prezydenta RP z 30 czerwca 2009 r. „za wybitne zasługi w propagowaniu wiedzy o wspólnym dziedzictwie historycznym narodów tworzących Rzeczpospolitą Obojga Narodów” został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski. W 2016 r. Rada Miejska Wrocławia przyznała mu tytuł Honorowego Obywatela Wrocławia. W 2018 r. został laureatem Nagrody „Rzeczpospolitej” im. Jerzego Giedroycia. W 2022 r. otrzymał Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski, w 2019 r. Nagrodę PAU im. Erazma i Anny Jerzmanowskich. Dnia 11 listopada 2022 r. został odznaczony przez Prezydenta RP Andrzeja Dudę Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski.

Pracownicy naukowcy starszego pokolenia, mający za sobą doświadczenia wojny otrzymali odznaczenia honorujące ich udział w działaniach: Wacław Korta za zasługi wojenne otrzymał Brązowy Krzyż Zasługi z Mieczami (1945) i Krzyż Partyzancki (1972). Stefan Ingłot został odznaczony Krzyżem Walecznych, Złotym Krzyżem Zasługi z Mieczami, ale też odznaczeniem nadawanym w okresie PRL, czyli Orderem Sztandaru Pracy II klasy. Taki order, ale I stopnia, otrzymała także Ewa Maleczyńska. Dodatkowo odznaczono ją Złotym Krzyżem Zasługi, Medalem KEN, 10-lecia i 25-lecia PRL i oraz odznaczeniem lokalnym – Odznaką Budowniczego Wrocławia. Wojciech Wrzesiński za r. 2008 nagrodzony został Europejską Nagrodą Obywatelską. Kazimierz Bobowski oraz Rościśław Żerelik zostali odznaczeni medalem „Za zasługi dla Archiwistyki”. Ponadto w 2010 r. władze Republiki Federalnej Niemiec przyznały R. Żerelikowi Krzyż Zasługi Orderu Zasługi RFN, a Nagrodę Viadriny odebrał w 2023 r. Krzysztof Ruchniewicz⁶⁷.

Zwyczaj honorowania wybitnych osób poprzez nazwanie poszczególnych sal wykładowych ich nazwiskami istniał na wielu uczelniach, np. na Uniwersy-

⁶⁷ Krzysztof Ruchniewicz (ur. 1967), historyk, niemcoznawca. Profesor nauk humanistycznych. Od 1991 r. pracownik naukowy w IH UW w Zakładzie Historii Najnowszej. Dyrektor Centrum Studiów Niemieckich i Europejskich im. Willy'ego Brandta.

tecie Jana Kazimierza we Lwowie pod koniec II Rzeczypospolitej sala IX w starym gmachu Uniwersytetu przy ul. św. Mikołaja 4 miała za patrona przyrodnika Benedykta Dybowskiego, a w budynku przejętym przez uczelnię po galicyjskim Sejmie Krajowym przy ul. Marszałkowskiej patronami poszczególnych sal byli ks. arcybiskup Józef Bilczewski, prawnik Ernest Till i Mikołaj Kopernik⁶⁸. Natomiast we Wrocławiu, w Instytucie Historycznym patronem największej sali wykładowej – audytorium, został Stefan Inglot, a przez długie lata sali 108, w której odbywały się posiedzenia Rady Instytutu, patronował Józef Leszczyński (widomym tego znakiem była nie tylko tabliczka nad drzwiami, ale duży portret uczonego umieszczony na jednej ze ścian).

Oprócz sal wykładowych, imię Karola Maleczyńskiego nosiło Lektorium Biblioteki w Instytucie Historycznym, a 22 stycznia 2014 r. Bibliotece Instytutu Historycznego UW r nadano imię Adama Galosa⁶⁹. Biblioteka ta posiada jeden z największych zbiorów książek wśród poszczególnych jednostek na uczelni⁷⁰. Patron biblioteki zapamiętany został jako życzliwy dyrektor Instytutu, wymagający profesor, ale przede wszystkim jako stały gość w bibliotece. Uważał on, że biblioteka i jej pracownicy są jednym z niezbędnych ogniw w procesie prowadzenia badań naukowych i kształcenia. Każdą chwilę między obowiązkami wykorzystywał, aby wstąpić do biblioteki, doskonale pamiętał układ księgozbioru i z pamięci wybierał książki. Kiedy już nie mógł odwiedzać biblioteki ze względu na stan zdrowia – na jego prośbę przekazywano mu drukowane informatory o nabytkach.

Prof. Romuald Gelles wspominał, że ogromną zasługą Adama Galosa było zorganizowanie tej ksiąźnicy. Jeszcze jako asystent, wówczas mgr Adam Galos wraz z Jerzym Sydorem, pod nadzorem prof. Karola Maleczyńskiego, byli opiekunami biblioteki, a obok pomieszczeń bibliotecznych mgr Galos miał swój gabinet. Początkowo bibliotekę prowadzili pracownicy naukowcy Instytutu. To oni kupowali książki z funduszy będących w dyspozycji poszczególnych katedr. Ich obowiązkiem było też wpisywanie nabytków do inwentarzy (w pierwszych inwentarzach, dzisiaj z trudnością odczytywanych, jest bardzo

⁶⁸ *Spis wykładów w roku akademickim 1938/1939. Uniwersytet Jana Kazimierza, Lwów 1938, s. 2.*

⁶⁹ Informacje dotyczące Biblioteki IH oraz związków z nią prof. A. Galosa opracowano na podstawie przemówienia okolicznościowego wygłoszonego podczas uroczystości w 2014 r. przez kierowniczkę biblioteki, mgr Beatę Nowak.

⁷⁰ W grudniu 2022 r. księgozbiór biblioteki liczył 161 743 jednostki inwentarzowe, w tym 39 213 woluminów wydawnictw ciągłych, 119 366 woluminów wydawnictw zwartych oraz 3164 jednostki zbiorów specjalnych (mikrofilmy, CD, DVD, mapy ściennie, atlasy). Zbiór wydawnictw ciągłych liczy 1739 tytułów. Rocznie zbiory powiększają się o ok. 2000 woluminów. <https://hist.uni.wroc.pl/Instytut-Historyczny/BIBLIOTEKA-INSTYTUTU2/Historia-i-statystyka> [12.07.2023].

dużo wpisów dokonanych ręką przysłego profesora Adama Galosa). Był on też jednym z darczyńców, systematycznie obdarowując bibliotekę cennymi, często zagranicznymi wydawnictwami. W latach osiemdziesiątych dzięki kontaktom z działaczami opozycji, z których wielu było historykami, biblioteka zyskiwała bardzo cenne wydawnictwa bezdebitowe, głównie z Paryża i Londynu. Z tymi zbiorami związana jest piękna karta w życiu prof. Adama Galosa i jego żony Ewy. Otóż w czasie stanu wojennego, w obliczu zagrożenia rewizjami i konfiskatą tych wydawnictw zorganizowano akcję ich ratowania (słynna sygnatura PW). Część księgozbioru pracownicy biblioteki wynieśli do swoich domów, dużą część prof. Adam Galos własnoręcznie prznosił do Ossolineum, tam Ewa Galos ukrywała je wśród innych książek. Ponadto w bibliotece wydzielono specjalną dyskretną półkę, służącą do wymieniać się literaturą sensacyjną, której Adam Galos był miłośnikiem. Często tam zaglądał i podrzucał przeczytane pozycje.

Formą uczczenia pracownika jest nazwanie jego imieniem nie tylko sali, ulicy, instytucji, ale także uczynienie go patronem koła naukowego. W niespełna rok po jego śmierci, imieniem Karola Maleczyńskiego zostało nazwane Koło Naukowe Historyków. Nie było to przypadkowe, bowiem to właśnie profesor został pierwszym opiekunem⁷¹ powstałego w 1946 r. Koła, które za główny cel postawiło sobie podnoszenie wiedzy historycznej swoich członków, popularyzowanie historii w społeczeństwie oraz podejmowanie współpracy z przedstawicielami innych nauk humanistycznych. Koło okazało się być kuźnią przyszłych kadr Instytutu Historycznego. Kilkunastu jego członków (zwłaszcza prezesów) zostawało później jego pracownikami (m.in. Krzysztof Kawalec⁷², Łukasz Kamiński⁷³, Bronisław Turoń⁷⁴, Roman Heck⁷⁵, Juliusz Ziomecki⁷⁶,

⁷¹ W dokumentacji używane jest określenie – kurator Koła. Zob. T. Kulak, J. Kawa, *Materiały z dwudziestolecia działalności Akademickiego Koła Naukowego Historyków*, [w:] *50 lat Studenckiego Koła Naukowego Historyków im. K. Maleczyńskiego*, red. Ł. Kamiński, Wrocław 1996, s. 14.

⁷² Krzysztof Kawalec (ur. 1954), historyk specjalizujący się w historii XIX i XX w. i historii myśli politycznej tego okresu. Nauczyciel akademicki, od 1978 r. związany z IH UW. Kierownik Zakładu Historii XIX i XX w.

⁷³ Łukasz Kamiński (ur. 1973), dr nauk humanistycznych, historyk specjalizujący się w najnowszej historii Polski. Nauczyciel akademicki w IH UW. W latach 2009–2011 dyrektor Biura Edukacji Publicznej Instytutu Pamięci Narodowej, do 2016 r. prezes IPN, od 2022 r. dyrektor Zakładu Narodowego im. Ossolińskich.

⁷⁴ Bronisław Turoń (1923–1984), dr nauk humanistycznych, historyk i archiwista, mediewista, pracownik IH UW oraz Archiwum Państwowego we Wrocławiu.

⁷⁵ Roman Heck (1924–1979), historyk mediewista. Pracownik naukowy UW. Od 1970 do 1979 r. był kierownikiem Zakładu Historii Polski i Powszechnej do XV w. w IH.

⁷⁶ Juliusz Ziomecki (1928–2014), historyk i archeolog. Pracownik naukowy IH UW w latach 1983–1998.

Krzysztof Ruchniewicz). Na początku XXI w. aktywność Koła wyraźnie osłabła, które podzieliło się na kilka mniejszych. Dopiero po okresie pandemii odrodziło swoją działalność, stając się w tej chwili największym kołem naukowym na Uniwersytecie Wrocławskim, z kilkoma sekcjami. Z inicjatywy dyrektora Instytutu, prof. Filipa Wolańskiego, patronem Koła 10 grudnia 2021 r. został Szymon Askenazy⁷⁷, natomiast Karol Maleczyński (wspólnie z żoną) patronują sekcji historii średniowiecznej⁷⁸. Trzeba bowiem zaznaczyć, że każda z sekcji posiada swojego własnego patrona, niezależnie od patrona całego Koła. W 2022 r. sekcja XIX w. przyjęła za swojego patrona Zbigniewa Frasa, a sekcja historii najnowszej Wojciecha Wrzesińskiego⁷⁹.

Najwyższy akademicki tytuł doktora *honoris causa*, nadawany osobom szczególnie zasłużonym dla nauki, ma już na ziemiach polskich ponad 200-letnią tradycję. Korzystając z wzorów uczelni niemieckich i austriackich, w 1815 r. Uniwersytet Krakowski dopominał się w Dyrekcji Edukacji Narodowej w Warszawie prawa honorowania wybitnych osób specjalnym wyróżnieniem. Także kilkoro historyków wrocławskich może się poszczycić takimi „doktoratami dla zaszczytu” uczelni polskich i zagranicznych. W 1969 r. Uniwersytet J.E. Purkyniego w Brnie godność taką nadał Ewie Maleczyńskiej. W 1977 r. macierzysta uczelnia nagrodziła takim tytułem Stefana Ingłota (1902–1994), który stopnie naukowe zdobywał we Lwowie, ale od 1950 r. pracował we Wrocławiu: był m.in. dziekanem Wydziału Filozoficzno-Historycznego (1954–1958), a tytuł profesora zwyczajnego otrzymał w 1956 r. W tym samym roku godnością tą Uniwersytet Śląski nagrodził Kazimierza Popiołka, który w latach 1955–1964 pracował we Wrocławiu. Władysław Czapliński w 1978 r. został doktorem *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego. Związany z Wrocławiem tylko przez kilka lat Henryk Wereszycki otrzymał tytuł doktora *honoris causa* na Uniwersytecie Wrocławskim w 1985 r. Podobne były losy Józefa Gierowskiego (1922–2006), który pracował na Uniwersytecie Wrocławskim od 1946 r., tu został doktorem (1947) i profesorem nadzwyczajnym (1958), ale dalszą karierę (od 1965 r.) związał z UJ. Związki Gierowskiego z Wrocławiem pozostawały żywe także po jego przejściu do Krakowa i w 1992 r. dolnośląska uczelnia nadała mu tytuł doktora *honoris causa*. Historykiem wrocławskim, któremu tytuł ten nadawany był najwięcej razy był prof. Wojciech Wrzesiński (1934–2013), który związany był z wrocławską uczelnią przez większość swej zawodowej kariery – od 1965 r. aż do emerytury w 2006 r. Uzyskał on aż pięć doktoratów honorowych – w 2001 r. na Uniwersytecie Opolskim, w 2004 r. na ówczesnej Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (dzisiejszym

⁷⁷ Uchwała SKH z 10.12.2012 – Dokumentacja Koła (dostępna w jego siedzibie – ul. Szewska 49).

⁷⁸ Dokumentacja Koła (dostępna w jego siedzibie – ul. Szewska 49).

⁷⁹ Sprawozdanie z działalności Koła za r. 2022. Dokumentacja Koła.

Uniwersytecie Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie), w 2006 r. na Uniwersytecie Szczecińskim, w 2007 r. na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim i w 2010 r. na Uniwersytecie Humanistyczno-Przyrodniczym w Kielcach. Ostatnią z osób wywodzących się ze środowiska wrocławskich historyków był wybitny starożytnik, specjalizujący się w dziejach Afryki Północnej, Tadeusz Kotula (1923–2007), pracujący we Wrocławiu od 1952 r., któremu w 2006 r. Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu nadał tę godność (sama uroczystość odbyła się w 2007 r., tuż przed śmiercią profesora). Uroczystościom nadania doktoratów *honoris causa* często towarzyszyły okolicznościowe publikacje w czasopiśmie oraz broszury, w których zamieszczono laudacje i opisy uroczystości, a także stosowny materiał ikonograficzny⁸⁰.

Sposobem honorowania wrocławskich historyków, który wykracza poza środowiskowe znaczenie jest nazywanie ulic imionami zasłużonych naukowców. We Wrocławiu na osiedlu Marszowice uhonorowano w ten sposób czterech historyków: Władysława Czaplińskiego, Mariana Haisiga, Henryka Wereszyskiego i Teofila Modelskiego. Ponadto w innej dzielnicy – na Oporowie, jednej z ulic nadano imię małżeństwa Ewy i Karola Maleczyńskich, mimo że ich własny dom znajdował się na Karłowicach – dzielnicy znajdującej się po przeciwległej stronie miasta wobec Oporowa.

Znaczącym i widocznym wyróżnieniem są także tablice pamiątkowe umieszczane w miejscach związanych z działalnością danej osoby. Tradycja ta ma we Wrocławiu rodowód lwowski. W 1921 r., z inicjatywy Jana Kasprowicza, rektora uczelni, wmurowano na ścianie gmachu uniwersyteckiego tablicę upamiętniającą wszystkich studentów lwowskich, którzy „przyrodzonym wiedzeni obowiązkiem poszli walczyć o Lwów i Rzeczpospolitą i w walce tej ponieśli bohaterski”⁸¹. Na ścianie budynku, który jest siedzibą Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego (Szewska 50/51), umieszczono w 2011 r. tablicę po-

⁸⁰ *Promocja Józefa Andrzeja Gierowskiego na doktora honoris causa Uniwersytetu Wrocławskiego*, Wrocław 1993, [ss. 44]; K. Matwijowski, *Uroczystość odnowienia doktoratu prof. dr Józefa A. Gierowskiego*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1997, t. 52, nr 3–4, s. 478–479; *Wojciech Wrzesiński. Doctor Honoris Causa Universitatis Opoliensis*, wybór tekstów i oprac. K. Borecka, Opole 2001, [ss. 39]; *Profesor dr hab. Wojciech Wrzesiński doktor honoris causa Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej*, Kraków 2004, [ss. 25]; *Thaddaeus Kotula. Doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Posnaniensis 13 III 2007*, red. K. Muzia, Seria Doktorzy Honoris Causa. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu nr 45, Poznań 2007; M. Pawlak, *Uroczystość wręczenia doktoratu honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Profesorowi Tadeuszowi Kotuli*, Wrocław 13 III 2007 r., „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2007, t. 62, nr 2, s. 273–275; *Doctor Honoris Causa Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach – prof. zw. dr hab. Wojciech Wrzesiński*, Kielce 2010, [ss. 41].

⁸¹ *Kronika Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie za rok akademicki 1921/1922 za rektora tuł. prof. dra Jana Kasprowicza*, Lwów 1932, s. 34–35, 61.

święconą prof. T. Modelskiemu, profesorowi UJK, który jesienią 1945 r. przeniósł się do Wrocławia, gdzie został profesorem Uniwersytetu Wrocławskiego i Politechniki. Od 1946 r. był kierownikiem Katedry Historii Średniowiecznej Powszechnej, a w latach 1946–1950 dziekanem Wydziału Humanistycznego. W 1950 r. został przeniesiony w stan spoczynku, a przez kolejne dziesięć lat był kierownikiem Archiwum Uniwersyteckiego. Treść tablicy: „Teofilowi Emilowi Modelskiemu (1881–1967), profesorowi uniwersytetów Wileńskiego, Lwowskiego i Wrocławskiego, za trud ratowania zasobu niemieckiego i stworzenie polskiego. Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego, czerwiec 2011 r.”⁸² W tym samym roku w Krakowie, na budynku Collegium Witkowskiego, mieszczącym Instytut Historii UJ odsłonięto tablicę pamiątkową poświęconą prof. Henrykowi Wereszyckiemu⁸³. W swoim długim życiu miał on epizody lwowski, warszawski i najdłuższy krakowski, ale w latach 1947–1956 był także wykładowcą na Uniwersytecie Wrocławskim⁸⁴.

Zakończenie

Pracownicy nauki upamiętniani są wydawaniem ksiąg jubileuszowych na ich cześć już od ponad wieku. Tradycja ta żywa jest także wśród pracowników Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego. Można nawet mówić, że w XXI w. następuje wręcz rozkwit tej formy wydawniczej. Nadal przygotowywane i inicjowane są przez przyjaciół i wychowanków, którzy zamieszczają tam swoje teksty, często oscylujące wokół zainteresowań badawczych honorowanego. Najczęściej przygotowywane są z okazji okrągłej rocznicy urodzin obdarowanego. Niekiedy stanowią formę przypomnienia (już pośmiertnie) osoby, jego dorobku i znaczenia. Można zauważyć tendencję rozbudowywania materiałów bezpośrednio dotyczących uczonego – obok bibliografii prac i słowa wstępnego, w którym często omawiane są zainteresowania badawcze, pojawiają się wspomnienia o bohaterze publikacji, dotyczące sfery prywatnej lub związane z jego działalnością pozauczelnianą. Także studenci tworząc kolejne sekcje

⁸² Szerzej zob. E. Kłapcińska, *Profesor Teofil Emil Modelski (1881–1967). Organizator Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego i jego pierwszy dyrektor*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2010, t. 65, nr 4, s. 565–576; K. Galińska, *Wspomnienia o ojcu, profesorze Teofilu Emilu Modelskim*, Gliwice 2007; W. Nowodworski, *Bibliografia prac Teofila Emila Modelskiego i piśmiennictwo o nim*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 499, Historia 33, Wrocław 1980, s. 11–21.

⁸³ Za życia nie doczekał się książki jubileuszowej, ale ocenę jego sylwetki i dorobku zawiera publikacja sygnowana przez Towarzystwo Wydawnicze „Historia Iagellonica”: *Henryk Wereszycki (1898–1990). Historia w życiu historyka*, red. E. Orman, A. Cetnarowicz, Kraków 2001.

⁸⁴ *Odsłonięto tablice upamiętniające prof. Felczaka i prof. Wereszyckiego*, <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C385303%2Codslonieto-tablice-upamietniajace-prof-felczaka-i-prof-wereszyckiego.html> [09.07.2023].

w Studenckim Kole Naukowym, powierzają patronat nad nimi osobom związanym z Instytutem Historycznym, których badania dotyczyły określonego przedziału czasowego lub dziedziny. Możliwe też, że po zakończonym remoncie Instytutu, gdy pojawią się nowe sale, kolejne pomieszczenia zyskają imię badaczy związanych z wrocławskim ośrodkiem historycznym. Wachlarz sposobów wyrażenia uznania, szacunku dla dokonań oraz podtrzymania pamięci o danej postaci jest sporo. Wszystkie są wyrazem uhonorowania działalności naukowej, ale często też postawy etycznej i cech charakteru wyróżnionej osoby.

Aneks⁸⁵

Księgi pamiątkowe wydane dla uhonorowania zasłużonych historyków wrocławskich (1945–2022)

1. *Scriptura, diploma, sigillum. Prace ofiarowane profesorowi Kazimierzowi Bobowskiemu*, red. J. Zdrenka, J. Karczewska, Zielona Góra 2009.
2. *Klio viae et invia. Opuscula Marco Cetwiński dedicata*, red. A. Odrzywołska-Kidawa, Warszawa 2010.
3. *Spojrzenia nie tylko na wschód od Dolnego Śląska po Syberię. XX wiek w historii, historiografii i naukach politycznych. Księga dedykowana Profesorowi Stanisławowi Ciesielskiemu w 65. rocznicę urodzin*, red. G. Hryciuk, M. Ruchniewicz, A. Srebrakowski, Toruń 2019.
4. *Nauka, samorząd, polityka. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Edwardowi Czaplowskiemu z okazji 40-lecia pracy naukowej i dydaktycznej*, red. R. Nowakowski, G. Strauchold, Wrocław 2014.
5. *O naprawę Rzeczypospolitej XVII–XVIII w. Prace ofiarowane Władysławowi Czaplowskiemu w 60 rocznicę urodzin*, kom. red. J. Gierowski et al., Warszawa 1965.
6. *O Rzeczypospolitej szlacheckiej. Prace ofiarowane Władysławowi Czaplowskiemu w 70 rocznicę urodzin*, red. J. Leszczyński, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1975, t. 30, nr 2, s. 115–353.
7. *Władysław Czaplowski jako uczonek i wychowawca*, red. K. Matwijowski, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 732, Historia 48, Wrocław 1984.
8. *Czasy nowożytne. Studia poświęcone pamięci prof. Władysława Eugeniusza Czaplowskiego w 100 rocznicę urodzin*, red. K. Matwijowski, „Prace Historyczne. Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego” 2005, t. 38.

⁸⁵ Księgi zostały ułożone w porządku alfabetycznym według nazwisk jubilatów.

9. *Czasy nowożytne*, cz. 2: *Wspomnienia o śp. prof. Władysławie Eugeniuszu Czaplińskim*, red. Krystyn Matwijowski, „Prace Historyczne. Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego” 2006, t. 39.
10. *W kręgu myśli Władysława Czaplińskiego*, red. F. Wolański, L. Ziątkowski, „Wrocławskie Prace z Historii Nowożytnej” 2016, t. 1.
11. *Studia z dziejów najnowszych. Profesorowi doktorowi habilitowanemu Karolowi Fiedorowi w 60 rocznicę urodzin i 35-lecie pracy naukowej*, red. R. Gelles, B. Pasierb, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 1023, Nauki Polityczne 34, Wrocław 1989.
12. *Studia historyczne i politologiczne. Profesorowi doktorowi habilitowanemu Karolowi Fiedorowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin uczniowie współpracownicy, przyjaciele*, red. R. Gelles, M.S. Wolański, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 1947, Wrocław 1997.
13. *Od Franciszka Józefa do małych ojczyzn. Tom poświęcony pamięci Zbigniewa Frasa*, red. M. Górny, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 2363, Historia 154, Wrocław 2002.
14. *Śląsk, Polska, Niemcy. Publikacja dedykowana prof. Adamowi Galosowi w 40-lecie pracy naukowej*, red. K. Matwijowski, W. Wrzesiński, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 1100, Historia 74, Wrocław 1990.
15. *Z dziejów Galicji, Śląska, Polski i Niemiec. Prace ofiarowane profesorowi dr. Adamowi Galosowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. M. Czapliński, R. Gelles, K. Matwijowski 1994, „Prace Historyczne” 5.
16. *Tom dedykowany prof. Adamowi Galosowi z okazji osiemdziesiątej rocznicy urodzin*, red. M. Czapliński, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2004, t. 59, nr 3.
17. *Historiae deditus. Profesorowi Adamowi Galosowi w 85. rocznicę urodzin*, red. K. Matwijowski, W. Mrozowicz, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2009, t. 64, nr 2–3.
18. *Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Romualdowi Gellesowi w sześćdziesiątą piątą rocznicę urodzin. Studia i szkice z historii, stosunków międzynarodowych i politologii*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 2914, Wrocław 2006.
19. *O nowożytnej Polsce i Europie. Prace ofiarowane Józefowi Andrzejowi Gierowskiemu w 60 rocznicę urodzin*, red. K. Matwijowski, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1982, t. 38, nr 3–4.
20. *Studia z dziejów Europy, Polski i Śląska. Prace ofiarowane Józefowi Andrzejowi Gierowskiemu w 70 rocznicę urodzin*, red. K. Matwijowski, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1992, t. 47, nr 1–2.

21. *Studia z dziejów gospodarczych. W siedemdziesiątą rocznicę urodzin Profesora Doktora Mariana Haisiga*, red. tomu Zbigniew Kwaśny, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 461, Historia 30, Wrocław 1978.
22. *W czterdziestolecie pracy naukowej Profesora Doktora Stefana Ingłota wdzięczni uczniowie i współpracownicy*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1966, t. 21, nr 1.
23. *Badania z dziejów gospodarczych. W pięćdziesięciolecie pracy naukowej Profesora Doktora Stefana Ingłota wdzięczni uczniowie i współpracownicy*, red. M. Haisig, Z. Kwaśny, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 270, Historia 27, Wrocław 1976.
24. *Badania z dziejów społecznych i gospodarczych. W osiemdziesiątą rocznicę urodzin i sześćdziesięciolecie pracy naukowej Profesorowi Stefanowi Ingłotowi – wdzięczni uczniowie*, red. Z. Kwaśny, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 801, Historia 51, Wrocław 1987.
25. *Krajobrazy przeszłości. Księga ofiarowana doktorowi Adolfowi Juzwen-ce w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. M. Dworschatschek, Wrocław 2009.
26. *Źródłoznawstwo i studia historyczne [ofiarowane Waławowi Korcie]*, red. K. Bobowski, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 1112, Historia 76, Wrocław 1989.
27. *Memoriae amici et magistri. Studia historyczne poświęcone pamięci Prof. Waławowa Korty (1919–1999)*, red. M. Derwich, W. Mrozowicz, R. Żerelik, Wrocław 2001.
28. *Z Jeleniej Góry do Wrocławia i z powrotem. Wokół historii społecznej i gospodarczej. Tom studiów dedykowanych Profesor Elżbiecie Kościak*, red. T. Głowiński, Wrocław 2018.
29. *Études sur l’histoire gréco-romaine = Studia z dziejów Grecji i Rzymu. Księga dedykowana Tadeuszowi Kotuli z okazji siedemdziesiątej rocznicy urodzin*, red. A. Ładomirski, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 1435, Antiquitas 18, Wrocław 1993.
30. *Rzymski Zachód od Augusta do upadku Cesarstwa. Studia poświęcone pamięci Profesora Tadeusza Kotuli w 10. rocznicę śmierci*, red. M. Pawlak, Kraków 2017.
31. *Polska leży na Zachodzie. Studia z dziejów Polski i Europy dedykowane pani profesor Teresie Kulak*, Toruń 2011.
32. *Prace poświęcone pamięci Józefa Leszczyńskiego Profesora Uniwersytetu Wrocławskiego, Redaktora Sobótki, świetnego Uczonego, najlepszego Kolegi i Przyjaciela*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1976, nr 2.
33. *Józef Leszczyński jako uczoney i nauczyciel*, red. K. Matwijowski, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 1500, Historia 58, Wrocław 1993.

34. *Studia z dziejów kultury i ideologii ofiarowane Ewie Maleczyńskiej w 50. rocznicę pracy dydaktycznej i naukowej*, [komitet red. R. Heck, W. Korta, J. Leszczyński]. Wrocław 1968.
35. *Prof. dr. Karolowi Maleczyńskiemu w czterdziestolecie pracy naukowej*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1964, nr 1–2.
36. *Studia i szkice historyczne. Prace ofiarowane Krystynowi Matwijowskiemu w 60. rocznicę urodzin*, red. S. Ochamnn-Staniszevska, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1996, nr 1–3.
37. *Między Lwowem a Wrocławiem. Księga jubileuszowa profesora Krystyna Matwijowskiego*, red. B. Rok, J. Maroń, Toruń 2006.
38. *Spółczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej w epoce wczesnonowozżytnej. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Krystynowi Matwijowskiemu w osiemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. J. Maroń, F. Wolański, L. Ziątkowski, „Wrocławskie Prace z Historii Nowozżytnej” 2016, t. 2.
39. *Ustrój – polityka – kultura. Studia ofiarowane Profesor Stefanii Ochmann-Staniszevskiej*, red. J. Maroń, R. Kołodziej, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 3394, Historia 184, Wrocław 2011.
40. *Wokół problemów edukacji... Księga pamiątkowa dedykowana Pani Profesor Grażynie Pańko z okazji 40-lecia Zakładu Dydaktyki Historii i Wiedzy o Spółczeństwie w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego*, red. J. Wojdon, B. Techmańska, Wrocław 2012.
41. *Śląsk, Polska, Niemcy na przestrzeni wieków. Studia historyczne ofiarowane profesorowi Mieczysławowi Paterowi w osiemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. T. Kulak, Toruń 2008.
42. *Historicus Polonus-Hungarus. Księga pamiątkowa ofiarowana Ojcu Józefowi Pucilowskiemu OP w siedemdziesiątą rocznicę urodzin = Historicus Polonus-Hungarus. Emlékkönyv Pucilowski József Atya tiszteletére hetvenedik születésnapja alkalmából*, red. T. Gałuszka, P.A. Illés, M. Miławicki, B. Zágorhidi Czigány, Kraków 2010.
43. *Sic erat in fatis. Studia i szkice historyczne dedykowane profesorowi Bogdanowi Rokowi*, t. 1–2, red. E. Kościk, R. Żerelik, P. Badyňa, F. Wolański, Toruń 2012.
44. *Staropolski ogląd świata. Nulla dies sine linea. Księga jubileuszowa dedykowana profesorowi Bogdanowi Rokowi. W 70. rocznicę urodzin*, red. E. Kościk, F. Wolański, R. Żerelik, Toruń 2017.
45. *Wrocław – Śląsk – Polska – pomiędzy Zachodem a Wschodem. Księga dedykowana prof. Grzegorzowi Straucholdowi w 60. rocznicę urodzin*, red. W. Kucharski, J. Nowosielska-Sobel, Wrocław 2018.
46. *Viae historicae. Księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Lechowi A. Tyszkiewiczowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. M. Goliński, S. Rosik, Wrocław 2001.

47. *Historicae viae. Studia dedykowane Profesorowi Lechowi A. Tyszkiewiczowi z okazji 55-lecia pracy naukowej*, red. M. Goliński, S. Rosik, „Scripta Historica Medievalia” 2012, t. 1.
48. *Polska – Kresy – Polacy. Studia historyczne [Wojciech Wrzeński – jubileusz sześćdziesięciolecia]*, red. S. Ciesielski, T. Kulak, K. Matwijowski, Wrocław 1994.
49. *Studia z historii najnowszej. Profesorowi Wojciechowi Wrzeńskiemu w 65 rocznicę urodzin – najmłodszy uczniowie*, red. K. Ruchniewicz, B. Szaynok, J. Tyszkiewicz, Wrocław 1999.
50. *Wokół historii i polityki. Studia z dziejów XIX i XX wieku dedykowane Profesorowi Wojciechowi Wrzeńskiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. S. Ciesielski, T. Kulak, K. Ruchniewicz, J. Tyszkiewicz, Toruń 2004.
51. *Studia historyczne. Profesorowi doktorowi Henrykowi Zielińskiemu w sześćdziesięciolecie urodzin*, red. A. Juzwenko, W. Wrzeński, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 543, Historia 36, Wrocław 1981.
52. *Fontes historiae examinare. Studia ofiarowane Profesorowi Rościsławowi Żerelikowi w sześćdziesięciopięciolecie urodzin*, red. L. Harc, F. Wolański, Kraków 2021.

Bibliografia

Źródła i prace o charakterze źródłowym

- Galińska K., *Wspomnienia o ojcu, profesorze Teofilu Emilu Modelskim*, Gliwice 2007.
- Kronika uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie za rok akademicki 1921/1922 za rektoratu śp. prof. dra Jana Kasprowicza*, Lwów 1932.
- Księga pamiątkowa jubileuszu J.I. Kraszewskiego 1879 roku*, Kraków 1881.
- Księga pamiątkowa ku czci Leona Pinińskiego*, t. 2, Lwów 1936.
- Księga pamiątkowa ku czci Oswalda Balzera*, t. 1–2, Lwów 1925.
- Księga pamiątkowa ku czci profesora dra Wacława Sobieskiego*, t. 1, Kraków 1932.
- Księga pamiątkowa ku czci Władysława Abrahama*, t. 1, Lwów 1930.
- Księga Pamiątkowa na uczczenie setnej rocznicy urodzin Adama Mickiewicza (1798–1898)*, Warszawa 1898.
- Księga pamiątkowa wspólnymi siłami spisana, najzaczniejszemu Mistrzowi, profesorowi Doktorowi Medycyny Henrykowi Hoyerowi, w dwudziestopięcioletnią rocznicę mozolnej, a użytecznej pracy obchodzącemu w ofierze złożona przez wdzięcznych uczniów i przyjaciół Jego, współwłaścicieli gazety lekarskiej w Warszawie, dnia 20 grudnia r.p. 1884*, Warszawa 1884.
- Skład osobowy i spis wykładów na rok akademicki 1969/1970. Uniwersytet Wrocławski im. B. Bieruta*, Wrocław 1969.

- Skład osobowy na rok akademicki 1980/1981 według informacji na dzień 1 października 1980 r. Uniwersytet Wrocławski im. B. Bieruta, Wrocław 1981.*
- Spis wykładów w roku akademickim 1938/1939. Uniwersytet Jana Kazimierza, Lwów 1938.*
- Sprawozdania Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, t. 1, red. B. Olszewicz, B. Knaster, Wrocław 1947.*

Literatura przedmiotu

- 18 VI 1946 – 18 VI 1996. 50 lat Studenckiego Koła Naukowego Historyków im. K. Maleczyńskiego, red. Ł. Kamiński, Wrocław 1996.*
- Bidwell A.S., *Nauczyciel, przewodnik czyli mistrz. W świetle źródeł z Archiwum Profesora Władysława Czaplińskiego (1905–1981)*, [w:] *Polska leży na Zachodzie. Studia z dziejów Polski i Europy dedykowane pani profesor Teresie Kulak*, red. W. Wrzeński, M. Masnyk, K. Kawalec, Toruń 2011, s. 737–745.
- Czapliński M., *Badania śląskie Instytutu Historycznego Uniwersytetu Wrocławskiego (1945–2013)*, [w:] *Śląska republika uczonych*, t. 6, red. M. Hałub, A. Mańko-Matysiak, Wrocław 2014, s. 365–402.
- Czapliński M., *Wydział Filozoficzno-Historyczny, potem Wydział Nauk Historycznych i Pedagogicznych, w latach 1970–1994*, [w:] *Między Lwowem a Wrocławiem. Księga jubileuszowa profesora Krystyna Matwijowskiego*, red. B. Rok, J. Maroń, Toruń 2006, s. 1019–1030.
- Doctor Honoris Causa Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego Jana Kochanowskiego w Kielcach – prof. zw. dr hab. Wojciech Wrzeński*, Kielce 2010.
- Henryk Wereszycki (1898–1990). Historia w życiu historyka*, red. E. Orman, A. Cetnarowicz, Kraków 2001.
- Hryciuk G., *Wrocławskie badania wschodnie. Wstępna charakterystyka kierunków i obszarów zainteresowań*, [w:] *Nauka w powojennym Wrocławiu 1945–2015. W 70. rocznicę powstania środowiska naukowego we Wrocławiu*, red. W. Kucharski, K. Bock-Matuszyk, G. Strauchold, Wrocław 2015, s. 373–388.
- Kącki F., *Nauki historyczne we Wrocławiu* (przedruk z „Odry” z kwietnia 1946 roku), [w:] *Studia i materiały z dziejów Uniwersytetu Wrocławskiego*, t. 6, red. T. Suleja, Wrocław 2005.
- Kłapcińska E., *Profesor Teofil Emil Modelski (1881–1967). Organizator Archiwum Uniwersytetu Wrocławskiego i jego pierwszy dyrektor*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2010, t. 65, nr 4, s. 565–576.
- Kościk E., „Wrocławskie Spotkania z Historią Gospodarczą” próbą ożywienia badań historycznych nad gospodarką i społeczeństwem, [w:] *Przegląd badań nad historią gospodarczą w XXI wieku*, red. R. Matera, A. Pieczewski, Łódź 2011, s. 39–44.

- Kościk E., *60 lat badań gospodarczych w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Wrocławskiego*, [w:] *Spółczeństwo i gospodarka w badaniach historycznych – dokonania i perspektywy. W 60-lecie polskich badań statystycznych i gospodarczych na Dolnym Śląsku*, red. E. Kościk, T. Głowiński, Wrocław 2006, s. 72–79.
- Kościk E., *Historia gospodarcza na Uniwersytecie Wrocławskim w latach 1945–2014*, [w:] *Nauka w powojennym Wrocławiu 1945–2015. W 70. rocznicę powstania środowiska naukowego we Wrocławiu*, red. W. Kucharski, K. Bock-Matuszyk, G. Strauchold, 2015, s. 363–371.
- Kulak T., Kawa J., *Materiały z dwudziestolecia działalności Akademickiego Koła Naukowego Historyków*, [w:] *50 lat Studenckiego Koła Naukowego Historyków im. K. Maleczyńskiego*, red. Ł. Kamiński, Wrocław 1996.
- Ludzie Uniwersytetu im. Jana Kazimierza we Lwowie i Uniwersytetu Wrocławskiego*, red. K. Matwijowski, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1997, t. 52, nr 3–4, s. 241–350.
- Matwijowski K., *Badania nad historią nowożytną we wrocławskim ośrodku historycznym*, [w:] *Ustrój – polityka – kultura. Studia ofiarowane Profesor Stefanii Ochmann-Staniszeńskiej*, red. J. Maroń, R. Kołodziej, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 3394, Historia 184, Wrocław 2011, s. 25–37.
- Matwijowski K., *Uroczystość odnowienia doktoratu prof. dr Józefa A. Gierowskiego*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1997, t. 52, nr 3–4, s. 478–479.
- Matwijowski K., *Władysław Eugeniusz Czapliński 5 X 1905 – 17 VIII 1981*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1982, t. 1, s. 143–148.
- Nowodworski W., *Bibliografia prac Teofila Emila Modelskiego i piśmiennictwo o nim*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 499, Historia 33, Wrocław 1980, s. 11–21.
- Ochman S., *Konferencja naukowa poświęcona pamięci Władysława Czaplińskiego*, „Czasopismo Prawno-Historyczne” 1982, t. 24, z. 2, s. 257.
- Ochman S., *Sejm koronacyjny Jana Kazimierza w 1649 r.*, „Acta Universitatis Wratislaviensis” no 705, Historia 45, Wrocław 1985.
- Pawlak M., *Uroczystość wręczenia doktoratu honoris causa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Profesorowi Tadeuszowi Kotuli, Wrocław 13 III 2007 r.*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 2007, t. 62, nr 2, s. 273–275.
- Profesor dr hab. Wojciech Wrzesiński doktor honoris causa Akademii Pedagogicznej im. Komisji Edukacji Narodowej*, Kraków 2004.
- Promocja Józefa Andrzeja Gierowskiego na doktora honoris causa Uniwersytetu Wrocławskiego*, Wrocław 1993.
- Pyvovar L., *Wartości utrwalone w nazwach ulic (na przykładzie Częstochowy i Humania)*, [w:] *Prace Aksjologiczne*, t. 3 Język/Literatura/Kultura/Me-

- dia, Dobro – Prawda – Piękno*, red. M. Kaczor, P. Kładoczný, Zielona Góra 2022, s. 117–134.
- Redzik A., Duda R., Mudryj M., Sroka Ł.T., Wojtkiewicz-Rok W., Wołczański J., Wróblewski A.K., *Academia Militans. Uniwersytet Jana Kazimierza we Lwowie*, red. A. Redzik, Kraków 2015, s. 178–183.
- Rok B., *Konferencja naukowa poświęcona profesorowi Władysławowi Czaplińskiemu jako uczonemu i wychowawcy*, „Śląski Kwartalnik Historyczny Sobótka” 1982, nr 1–2, s. 141.
- Rosik S., *Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego (badania naukowe w ostatnich latach)*, „Przegląd Historyczny” 2004, t. 95, nr 4, s. 547–557.
- Spółczesność i gospodarka w badaniach historycznych. Dokonania i perspektywy. W 60-lecie polskich badań statystycznych i gospodarczych na Dolnym Śląsku*, red. T. Głowiński, E. Kościak, Wrocław 2006.
- Suder W., *Profesor Eugeniusz Konik. Nota biograficzna*, [w:] *Corpus Caesarianum*, tłum., oprac. E. Konik, W. Nowosielska, Wrocław 2003 (wyd. 2, 2006), s. VII–IX.
- Suleja W., *Historycy dziejów najnowszych w powojennym Wrocławiu*, [w:] *Nauka w powojennym Wrocławiu 1945–2015. W 70. rocznicę powstania środowiska naukowego we Wrocławiu*, red. W. Kucharski, K. Bock-Matuszyk, G. Strauchold, Wrocław 2015, s. 357–362.
- Thaddaeus Kotula. Doctor honoris causa Universitatis Studiorum Mickiewiczianae Poznaniensis 13 III 2007*, red. K. Muzia, Seria Doktorzy Honoris Causa. Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2007, nr 45.
- Uniwersytet Wrocławski w latach 1945–1970. Księga Jubileuszowa*, red. W. Florian, Wrocław 1970.
- Uściński K., *Zbigniew Fras – historyk średniego pokolenia ale nowej generacji*, [w:] *Od Franciszka Józefa do małych ojczyzn. Tom poświęcony pamięci Zbigniewa Frasa*, red. M. Górny, Wrocław 2002, s. 291–299.
- Wojciech Wrzesiński. Doctor Honoris Causa Universitatis Opolensis*, wybór tekstów, oprac. K. Borecka, Opole 2001.
- Wrzesiński W., *Wrocławskie środowisko naukowe 1945–1977*, [w:] *Między Królewcem, Warszawą, Berlinem a Londynem. Studia i szkice z dziejów XX wieku*, t. 4, red. W. Wrzesiński, Toruń 2004, s. 460–475.
- Zachariasz A., *O upamiętnieniu miejsc, wydarzeń, osób i zwierząt w historycznych i współczesnych ogrodach i parkach*, „Architektura. Czasopismo Techniczne” 2012, z. 2–A, s. 51–70.

Strony internetowe

Historia Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, <https://wtn.wroclaw.pl/historia/> [28.09.2023].

Odstłonięto tablice upamiętniające prof. Felczaka i prof. Wereszycyckiego, <https://naukawpolsce.pl/aktualnosci/news%2C385303%2Codsłonięto-tablice-upamiętniające-prof-felczaka-i-prof-wereszycyckiego.html> [09.07.2023].

Dr hab. Barbara Techmańska, prof. UWr, Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego, członek Komisji Dydaktyki Historii PAN. Zainteresowania naukowe: historia szkolnictwa w XX w., historia społeczna Dolnego Śląska, problemy współczesnej edukacji historycznej. Publikacje (wybór): *Towarzystwo Miłośników Ziemi Lubińskiej. Historia i współczesność*, Wrocław 2013, *Jan II Zagański. Niespokojny książę, sojusznik króla husyty (16 VI 1435–22 IX 1504)*, Kraków 2014, *Szkolnictwo mniejszości narodowych na Dolnym Śląsku w latach 1945–1989*, Łomianki 2019.

Dr hab. Karol Sanojca, prof. UWr, Instytut Historyczny Uniwersytetu Wrocławskiego, kierownik Pracowni Bibliografii Historii Śląska, wiceprzewodniczący Komisji PAU do Oceny Podręczników Szkolnych, członek Polsko-Ukraińskiej Komisji Ekspertów do spraw Doskonalenia Treści Podręczników Szkolnych Historii i Geografii. Zainteresowania naukowe: historia oświaty w XIX i XX w., problemy współczesnej edukacji historycznej, informacja naukowa w zakresie historii Śląska. Publikacje (wybór): *Obraz sąsiadów w szkolnictwie powszechnym Drugiej Rzeczypospolitej*, Wrocław 2003, *Relacje polsko-ukraińskie w szkolnictwie państwowym południowo-wschodnich województw Drugiej Rzeczypospolitej*, Kraków 2013.

Data zgłoszenia artykułu: 15 lipca 2023 r.

Data przyjęcia do druku: 16 listopada 2023 r.